

Näkökulmia luvun 19 tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Maatalon väki puhdetöissä 1900-luvun alussa. Mitä tyypillisiä maaseutuyhteisön piirteitä havaitset kuvasta?

- Yhteisöllisyys: talon koko väki on samassa huoneessa tekemässä käsitöitä ja pelaamassa. Kokoontuminen on tosin tehty todennäköisesti kuvan ottamista varten.
- Väki tekee perinteisiä käsitöitä: kelkan rakentamista, ompelua, puutöitä ja kenkien korjaamista. Tavarointa tehtiin paljon itse.
- Miehet ja naiset ovat ryhmittyneet eri puolille. Lapsia on paljon. Kuvassa on monen eri sukupolven edustajia.
- Ihmiset pitävät sisällä saappaita jalassa, lattia lienee kylmä.
- Sisustus on maalaistaloille tyypillistä: hirsiseinät, lankkulattia, seinille ripustettu tavaroita ja tupaa kiertävät penkit.
- Maalaistalon tekninen varustus ja tavarat ovat vaatimattomia.
- Ompelukone edustaa kuitenkin modernia aikaa.

Kuvatehtävä: Mitä Kotilieden kansikuva vuodelta 1959 kertoo aikakautensa sukupuolirooleista?

- Kansi edustaa perinteistä näkemystä sukupuolirooleista.
- Kuvassa lapsen kanssa on vain äiti. Naisen ajateltiin hoitavan lapsia ja kotia.
- Kannessa näkyy myös naisten hyveet: naisellisuus ja kauneus.

Kuvatehtävä: Suomalaista lähiöelämää 1970-luvulla. Miten kuvassa näkyy suomalaisten elämäntavan muutos?

- Perhe koko pieneni, kuvassa on vain ydinperhe eli vanhemmat ja lapsi.
- Maaseudun pientalo vaihtui elementtilähiöön.
- Elämä muuttui yksilökeskeisemmäksi. Sukulais- ja naapurisuhteista tuli etäisempiä.
- Asuinalueista tuli nukkumalähiöitä. Aamulla lähdettiin töihin, illalla palattiin takaisin. Työpaikkoja oli lähiöissä vähän.
- Vapaa-ajanviettotavat muuttuivat. Tienaamiseen liittyneistä puhdetöistä siirryttiin viihteelliseen television katseluun, musiikin kuunteluun ja kirjojen ja lehtien lukemiseen.
- Asuntojen varustus parani, tuli uusia mukavuuksia: juokseva vesi, sisävesi, sähköt, nahkasohva, televisio ja stereot.
- Oma yksityisyyttä suojattiin ikkunaverhoilla. Koriste-esineet saattoivat olla ulkomaanmatkojen tuliaisina.
- Baarikaappi ja usein osamaksulla ostetut tietosanakirjat sekä huonekasvit ja etelän hedelmät koristivat olohuonetta.

1. Suomi 1900-luvun alussa.

a) Minkälaista elämä oli maaseudulla?

- Arkielämä oli rauhallista, mikä loi turvallisuutta.
- Omavaraistalous oli yleistä.
- Perheissä oli paljon lapsia.
- Luonnon kiertokulku sääteli työn ja vapaa-ajan määrää.
- Ihmiset saivat elantonsa pääosin maataloudesta.

b) Mitkä asiat helpottivat ihmisten elämää kaupungeissa 1920–30-luvuilla?

- Asuntojen koko kasvoi ja varustelutaso koheni.
- Esimerkiksi sähkövalo, vesijohto, viemärit, vesivessa ja kylpyhuone olivat kaupunkien mukavuuksia.
- Keittiössä arkea helpottivat mm. kaasu- ja sähköliedet. Myös radio ja silitysrauta löytyivät useammin kaupunki- kuin maaseutuasunnosta.
- Väljempi asuminen ja parantunut hygienia vähensivät tauteja.
- Kahvilat ja erilaiset huvitusmuodot rikastuttivat vapaa-aikaa.
- Kaupungeissa tärkeät palvelut, kuten ruokakaupat, olivat lähellä.

c) Miksi voidaan väittää, että Suomi oli kuitenkin yhä maaseutuyhteiskunta?

- Yli puolet suomalaisista asui yhä maalla. Suuri osa sai toimeentulonsa maataloudesta.
- Monet maaseutuyhteiskunnan perinteet hallitsivat yhä ihmisten ajatusmaailmaa. Esimerkiksi kirkolla oli suuri rooli ihmisten elämässä ja konservatiiviset arvot olivat yleisiä.
- Maaseudun elämänmeno oli edelleen ihanne. Se näkyi mm. elokuvissa.

2. Miksi suomalaiset siirtyivät alkutuotannosta teollisuus- ja palveluammatteihin 1900-luvun jälkipuoliskolla?

- Maatalous koneistui, joten työvoiman tarve maaseudulla väheni.
- Maaseudulla oli paljon pientiloja, jotka eivät olleet kannattavia.
- Suurten ikäluokkien tullessa aikuisikään työpaikkoja ei enää riittänyt kaikille.
- Kaupunki tuntui tarjoavan maaseudulta lähteneille parempia työmahdollisuuksia ja itsenäisempää työtä teollisuuden ja palveluammattien parissa.
- Suomen viennin kasvaessa ja elintason noustessa teollisuuteen syntyi uusia työpaikkoja.
- Kaupungistumisen myötä myös palveluammateissa tarvittiin jatkuvasti uutta työvoimaa.

3. Pohdi naisen asemaa Suomessa toisen maailmansodan jälkeen.

a) Miksi naisen asema alkoi kohentua Suomessa toisen maailmansodan jälkeen?

- Kehitys liittyi elinkeinorakenteen muuttumiseen, kaupungistumiseen, koulutustason nousuun ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentamiseen.

b) Anna esimerkkejä naisen parantuneesta asemasta.

- Päivähoitojärjestelmä helpotti naisten siirtymistä työelämään, jossa erityisesti palveluala työllisti naisia. Oma palkka teki naisista aikaisempaa itsenäisempiä.
- Naisten koulutustaso nousi ja koulutetut naiset uskalsivat vaatia tasa-arvoa sukupuolten välillä. Yliopistoissa elettiin voimakasta poliittisen radikalismien aikaa etenkin 1960-luvulla, jolloin Suomeen perustettiin naisten asemaa ajavia järjestöjä.

- Ehkäisy pillerit lisäsivät tasa-arvoa parantamalla naisten mahdollisuutta rajoittaa lasten määrää.
- Lainsäädäntö paransi naisten asemaa kuitenkin hitaasti. Esim. syrjinnän kieltävä tasa-arvolaki tuli voimaan vasta vuonna 1987.

c) Miten yhteiskunnan muuttuminen heijastui asenteisiin seksuaalisuutta kohtaan?

- Seksuaalisuutta säädeltiin yhteiskunnassa tarkasti 1900-luvun puoliväliin asti. Seksi kuului virallisesti vain avioliittoon, ja ns. syrjähyppy oli rikos vuoteen 1948 asti. Miesten uskottomuutta kohtaan oltiin kuitenkin ymmärtäväisempiä.
- Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet olivat vähäisiä konservatiivisessa yhteiskunnassa. Ajatukset tasa-arvosta levisivät hitaasti, ja esim. homoseksuaalisuus poistettiin sairausluettelosta vasta 1980-luvun alussa.
- Eri vähemmistöjen ihmisoikeudet ovat nousseet 2000-luvulla uudella tavalla oletetuksi lähtökohdaksi. Tämä näkyy asenteissa ja lainsäädännössä. Vuoden 2000 perustuslaki korostaa kaikkien ihmisten yhdenvertaisuutta ja kieltää syrjimisen.
- Asenteet seksuaalisuutta kohtaan ovat muuttuneet vapaamielisemmiksi.

4. Miten elinkeinorakenteen muutos vaikutti suomalaisen arkeen?

- Ihmiset ryhtyivät elintason noustessa vähitellen syömään monipuolisempaa ravintoa.
- Asumismukavuus alkoi parantua, kun asunnot suurenivat. Kotiin ostettiin elintason noustessa uusia koneita, kuten pesukone, auto, televisio, videonauhuri, mikroaaltouuni ja astianpesukone. Koneet helpottivat arkea.
- Ihmiset käyttivät yhä suuremman osan menoistaan virkistys- ja harrastustoimintaan, kun vapaa-aika vielä samaan aikaan lisääntyi.
- Ravintolat monipuolistuivat. Suomeen tuli pizzerioita ja hampurilaisravintoloita.
- Vähitellen osa suomalaisista alkoi matkustaa myös ulkomaille.
- Kaupungistuminen ja yksilöllisyyden nousu näkyi ihmissuhteissa. Esimerkiksi yksinhuoltajien, avoparien ja sinkkujen määrä kasvoi.

5. Katso 1960-luvun tv-mainoksia.

a) Miten 1960-luvulle tyypillisiä asioita löydät mainoksista?

- Säästämistä ja sen eri muotoja korostetaan pankkien mainoksissa.
- Mainoksissa mainostetaan uudenlaisia kodinkoneita, kuten partakonetta, matkaradiota ja matkalevysoitinta.
- Nuorisokulttuurin ja amerikkalaisen kulttuurin Suomeen näkyy mainoksissa (mm. musiikki, virvoitusjuomat, farkut).
- Maatalouslannoitteita ja rehuakin mainostetaan, mikä kertoo siitä, että maatalous on yhä merkittävä asia.
- Valmis- tai puolivalmisruoat ovat yleistyneet, mainoksissa on esim. kalapuikkoja. Valmisruokien tarve lisääntyi, kun naiset olivat yhä enemmän töissä.

b) Arvioi, miten mainokset eroavat nykymainoksista. Mistä ero johtuvat?

- Nykymainokset ovat näyttävämpiä, koska tekniikka on kehittynyt.
- Nykyisin mainoksissa on enemmän tarinoita, joilla yritetään saada katsojan huomio.

FORUM

- Mainokset perustuvat nykyään enemmän yllätyksellisyyteen ja mielikuviin. Vasta lopussa saattaa selvitä, mitä tuotetta mainostettiin.
- Mainostettavat hyödykkeet ovat tietysti muuttuneet ajan myötä, vaikka monet aihepiirit ovatkin samoja (virvoitusjuomat, ruoka ym.).
- Nykymainokset ovat ehkä enemmän suunnattuja tietyille kohderyhmille, kuten lapsille, nuorisolle, iäkkäille jne.
- Monet nykymainokset ovat kansainvälisiä ja mainostavat kansainvälisesti markkinoituja tuotteita. Niissä korostuvat enemmän kansainvälisyys kuin kansallisen kulttuurin liittyvät piirteet.